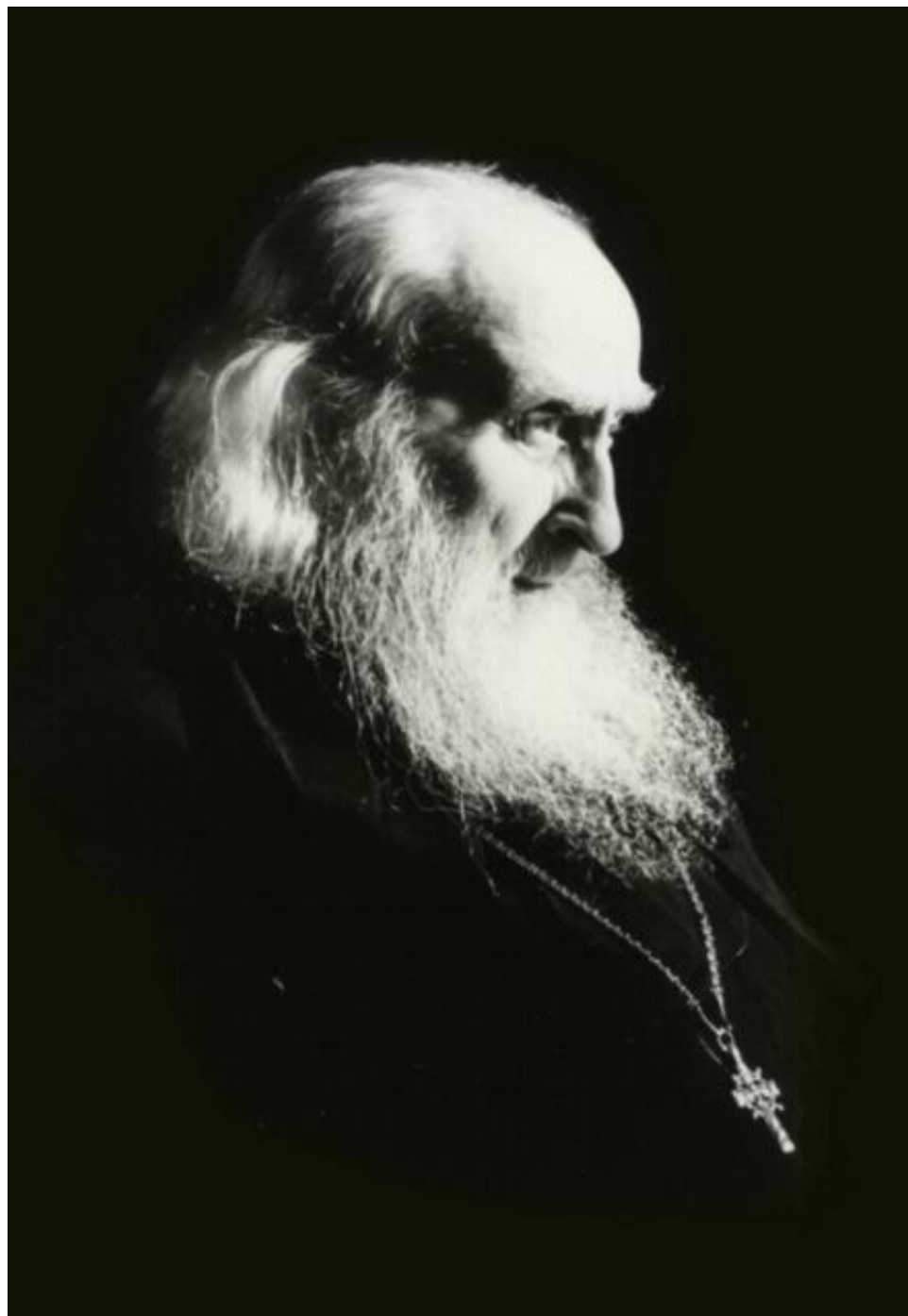

6 Αυγούστου 2016

Γέροντος Σωφρονίου: «Λόγος εις την Μεταμόρφωσιν του Κυρίου» (Γέροντας Σωφρόνιος του Έσσεξ († 1993))

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΑΒΩΡΙΟΥ

ΦΩΤΟΣ

Και ούτω (με το Βάπτισμα και το Χρίσμα) κατέστημεν σκῆνωμα του Θεού του Υψίστου, τα δε σώματα ημών ναός του Αγίου Πνεύματος.

Και ιδού, παρά ταύτα, είμεθα πτωχοί των πνεύματι. Εντός των ορίων της γης υπάρχει ακόρεστος πείνα και άσβεστος δίψα Θεογνωσίας, διότι ο αγών ημών είναι να φθάσωμεν τον Άφθαστον, να ίδωμεν τον Αόρατον, να γνωρίσωμεν τον επέκεινα πάσης γνώσεως. Η ορμή αυτή αυξάνει ακαταπαύστως εις έκαστον άνθρωπον, όταν το Φως της Θεότητας ευδοκήση να καταυγάση αυτόν, έστω και δια τινος αμυδράς προσεγγίσεως Αυτού, διότι τότε εις τους νοερούς ημών οφθαλμούς αποκαλύπτεται εν ποία αβύσσω διαμένομεν. Η όρασις αυτή καταπλήττει όλον τον άνθρωπον, και τότε η ψυχή αυτού δεν γνωρίζει ανάπαυσιν και δεν δύναται να εύρη αυτήν, μέχρις ότου ελευθερωθή πλήρως από του περικρατούντος αυτήν σκότους, μέχρις ότου το Φως τούτο πληθυνθή εν τη ψυχή και ενωθή μετ' αυτής τοσούτον ώστε Φως και ψυχή να γίνουν έν, προκαταγγέλον την θέωσιν ημών εν τη Θεία δόξη.

Εις τοιαύτας ώρας μαρτυρικής παραμονής εν τοις ορίοις μεταξύ του έλκοντος προς εαυτό Απροσίτου Φωτός της Θεότητας και της απειλητικής αβύσσου του σκότους ... ενδυναμωθώμεν δια της κραταιάς ελπίδος εις Εκείνον, Όστις δια της παλάμης Αυτού βαστάζει ακόπως πάσαν την κτίσιν. Ενθυμηθώμεν ότι εν τη ζωή ημών πρέπει να επαναληφθή ομοιοτρόπως παν ό,τι ετελέσθη εν τη ζωή του Υιού του Ανθρώπου, δια να ελευθερωθώμεν από παντός φόβου και ολιγοψυχίας. Η οδός είναι κοινή εις πάντας ημάς κατά τον λόγον Αυτού του Χριστού: «Εγώ ειμι η οδός»· ως εκ τούτου δεν είναι και μοναδική, διότι «ουδείς έρχεται προς τον Πατέρα, ει μη δι' Εμού».

... εν αληθεία κατέστη όμοιος προς ημάς άνθρωπος και εν τη σαρκί ημών εφανέρωσε την Θείαν τελειότητα, υπολιμπάνων Εαυτόν υπογραμμόν δι' ημάς, τον οποίον πολλοί προφήται και δίκαιοι «επεθύμησαν ιδείν». Τούτο δε οφείλομεν νυν να πραγματοποιήσωμεν ημείς, έκαστος εν τη ζωή αυτού, ώστε δια της ομοιώσεως προς τον Χριστόν, κατά την εικόνα της επιγείου ζωής Αυτού, να καταστώμεν όμοιοι Αυτώ και κατά την εικόνα της Θείας υπάρξεως.

Παρακαλώ υμάς, όπως μη ολιγοψυχήσωμεν ακούοντες τους λόγους της διδαχής ταύτης ... αυτή είναι η ορθόδοξος πίστις και η ασάλευτος ελπίς, η οποία δεν θα καταισχυνηθή, διότι θεμέλιον αυτής είναι η αψευδής μαρτυρία του Κυρίου. Και εάν νόθος ταπεινώσις θελήση να ονομάση τούτο υπέρμετρον παρρησίαν ή εισέτι και μωρίαν, τότε μνησθώμεν του Αποστόλου Παύλου, όστις αποκόπτων αφ' ενός μεν την ολιγοψυχίαν, αφ' ετέρου δε την παράλογον υπερηφανίαν του σαρκικού φρονήματος, λέγει ότι «ευδόκησεν ο Θεός δια της μωρίας του κηρύγματος σώσαι

τους πιστεύοντας», απορρίπτων την σύνεσιν των συνετών, και μεταβάλλων εις μωρίαν την σοφίαν του κόσμου τούτου. Καθ' εκάστην ημέραν η πείρα της ανθρωπότητας δεικνύει σταθερώς εις ημάς ότι οι «σοφοί και συνετοί» του αιώνος τούτου δεν δύνανται να ακολουθήσουν τον Χριστόν ούτε εις το Θαβώρ, ούτε εις τον Γολγοθάν, ούτε εις το όρος των Ελαιών. Ούτως αγαπητοί δεύτε, και δια της δυνάμεως της πίστεως αναβώμεν εις το «όρος Κυρίου», σταθώμεν αοράτως εν τη πόλει του Ζώντος Θεού, και μετάρσιοι τω πνεύματι ίδωμεν την άυλον Θεότητα του Πατρός και του Πνεύματος εν τω Μονογενεί Υιώ απαστράπτουσιν. Αναβώμεν ουχί μετά υπερηφάνου παρρησίας, αλλά μετά φόβου και τρόμου, ως ανάξιοι της αναβάσεως και οράσεως ταύτης, εν τούτοις όμως, μετ' ελπίδος ότι και «ημίν τοις αμαρτωλοίς», κατά την άμετρον αγαθότητα του Ουρανίου Πατρός, «θα λάμψη το αίδιον Φως» της Θεότητος, η άστεκτος λάμψις του οποίου έρριψε πρηνείς επί του Θαβώρ τους εκλεκτούς Αποστόλους.

Αλλ' ημέραν τινά, κατόπιν εκτενούς, κατά την διάρκειαν πολλών μηνών, διαπύρου προσευχής συνοδευομένης υπό βαθείας λύπης δια την αθλιότητα αυτού, το φως τούτο κατέβη ιλαρώς επ' αυτόν και παρέμεινε μετ' αυτού τρεις ημέρας. Κατ' αυτάς τας ημέρας ησθάνετο εαυτόν εναργώς εκτός θανάτου. Η χαρά της εκ νεκρών αναστάσεως επλήρου τότε την ψυχήν αυτού. Εσωτερικώς ωνόμαζε το φως εκείνο «πρωίαν αναστάσεως», διότι ήτο τούτο ιλαρόν, ως εαρινή πρωία. Κατ' εκείνον τον καιρόν έζη ούτος μεταξύ ανθρώπων, οι οποίοι διήγον τον συνήθη εις πάντας κοπιώδη βίον. Μετά πάροδον ετών εκ του γεγονότος τούτου, ότι ούτος ήτο ήδη μοναχός, και αργότερον λειτουργός, πολλάκις συνέβαινε η προσευχή αυτού να μεταβάλληται εις θεωρίαν φωτός, ούτως ώστε να μη αισθάνηται τότε ούτε το σώμα αυτού, ούτε τον περιβάλλοντα αυτόν υλικόν κόσμον.

Το φως τούτο φανερούται ως καθαρά άνωθεν ευδοκία. Έρχεται κατ' αρχήν απροσδοκήτως, ήτοι όταν η ψυχή ουδόλως λογίζεται περί αυτού ότι θα έλθη, ή εισέτι ότι υπάρχει. Άγνωστον έως τότε, φέρει δια της ελεύσεως αυτού, εις την ψυχήν γλυκείαν απορίαν, και κατάπληκτος αύτη αγνοεί εισέτι περί του τις ή τι εφανερώθη εις αυτήν, αλλ' αισθάνεται εαυτήν κατ' εκείνην την ώραν ως δέσμιον, όστις εξάγεται εκ του ζοφερού σκότους της φυλακής προς τας απεράντους εκτάσεις, τας φωτιζομένας υπό του ηλίου.

Έλεγεν ωσαύτως ο ανήρ ούτος: «Καίτοι το Θείον Φως μένει πάντοτε κατά την φύσιν αυτού αναλλοίωτον, όμως αι ενέργειαι αυτού, τουτέστιν εκείνο το οποίον γεννά εν τω ανθρώπω, ποικίλλουν. Ενίοτε προσλαμβάνεται ως αίσθησις ιλαράς αγάπης Χριστού· ενίοτε ως συμπαραστάσις Θείας Δυνάμεως· άλλοτε ως ανεκκλάλητός τις κίνησις της αιωνίου ζωής εντός του ανθρώπου· και άλλοτε πάλιν ως φως συνέσεως ή υπερνοητή νοερά όρασις του Θεού. Άμετρος όμως είναι η

αγαθότης του Κυρίου και συμβαίνει ώστε η αγάπη Αυτού να εκχέεται έτι αφθονώτερον. Τότε το Θείον Φως πληροί όλον τον άνθρωπον, ούτως ώστε και αυτός γίνεται όμοιος προς το φως· και τότε εκείνο το οποίο βλέπει, είναι αδύνατον να κληθή άλλως πως, ει μη φως - καίτοι το Φως τούτο κατά την φύσιν αυτού είναι εντελώς διάφορον του φωτός του ορατού ηλίου».

... τοσούτον εξηφάνισε τας παραστάσεις αυτών εκ των παρερχομένων μορφών του κόσμου τούτου, ώστε ούτοι και Αυτόν τον Χριστόν δεν έβλεπον πλέον κατά σάρκα. Εισαχθέντες δια του Αγίου Πνεύματος εις την θεωρίαν της απεριγράπτου Θεότητος του Ιησού Χριστού, ήκουσαν ούτοι κατ' εκείνην την ώραν της αύλου και απροσίτου φωνής του Πατρός:

Μεγίστη και υψηλή υπήρξεν η όρασις των Αποστόλων επί του όρους της Μεταμορφώσεως, εν τούτοις, ουχι εισέτι τελεία, διότι τότε δεν ήσαν έτι ικανοί να δεχθούν άπαν το πλήρωμα και την τελειότητα του εμφανισθέντος εις αυτούς Φωτός, ... «καθώς ηδύναντο» «καθώς εχώρουν».

Μεγίστη και υψηλή υπήρξεν η όρασις των Αποστόλων, αλλά τότε εισέτι ατελώς αφωμοιώθη υπ' αυτών και δια τούτο παρέμειναν δυναταί εκείναι αι ταλαντεύσεις, τας οποίας υπέστησαν ούτοι κατά τας ημέρας του Γολγοθά· και μόνον βραδύτερον ο Πέτρος αναφέρεται εις αυτήν ως εις μαρτυρίαν της αληθείας.

Ατελής ήτο εισέτι η όρασις των Αποστόλων επί του Θαβώρ, και εν τούτοις ήτο τοσούτον μεγάλη και γνησία η θεωρία της «υπερουσίου ευπρεπείας» και του «προαιωνίου κεκρυμμένου μυστηρίου», ώστε ούτε η όρασις του Μωϋσέως επί του Σινά, ούτε η ομοία αυτής του Ηλία επί Χωρήβ, έφθασαν το ύψος και την τελειότητα αυτής, την οποίαν παρατηρούμεν εις τους λόγους της εκκλησιαστικής ωδής:

... διαλογιζόμενος εν εαυτώ: «Δεν έχω αυτήν την τύχην». ...

Όσω ημείς δεν αξιούμεθα της οράσεως της μεγαλοπρεπούς δόξης της Θεότητος, επί τοσούτον δια της πλέον πιστής εσωτερικής κινήσεως του πνεύματος ημών θα υπάρχη έλεγχος ημών αυτών. Και εάν η ψυχή ημών είναι ανδρεία, τότε θα είπωμεν: Δια τας αδικίας μου εστερήθην του δώρου τούτου, διότι «ο πορευόμενος εν δικαιοσύνη και λαλών ευθείαν οδόν ... ούτος οικήσει εν υψηλώ ... και τον Βασιλέα μετά δόξης όψεται» (Ησ. λγ' 15-18}. Παρά ταύτα μη δότε τόπον εις την απόγνωσιν· αντιθέτως ενθαρρύνθητε και εν μετανοία πενήθησατε περί εαυτών. Απορρίψατε τον άδικον λογισμόν, ότι τούτο είναι των εκλεκτών μόνον κλήρος, ο οποίος δύναται να φονεύση εντός ημών την αγίαν ελπίδα. Η αλήθεια, εις την οποίαν είναι αναγκαίον να στερεωθή η καρδιά ημών είναι ότι ο Κύριος ουδένα

«ερχόμενον προς Αυτόν εκβάλλει έξω» και απορρίπτει (Ιωάν. στ΄ 37}. Πάντες ημείς, άνευ εξαιρέσεως ... εκλήθημεν εις την ιδίαν τελειότητα ... Ερευνήσατε μετά προσοχής όλην την ακολουθίαν της Εορτής και θα ίδητε μετά ποίας δυνάμεως η Εκκλησία προσκαλεί και πείθει πάντας προς ανάβασιν εις το αψηλάφητον Όρος της νοεράς Θεοπτίας, δεικνύουσα ούτω σαφώς ότι ουχί μόνον κατά την αρχαιότητα, ουχί μόνον εις τους Αποστόλους ηυδόκησεν ο Κύριος να φανερώση την «αυγήν» της Θεότητος Αυτού, αλλά και κατά την διάρκειαν πάντων των αιώνων, έως έτι και των ημερών ημών, δεν έπαυσε και ουδέποτε θα παύση κατά την επαγγελίαν Αυτού να εκχέη την ιδίαν εκείνην δωρεάν επί τους ακολουθήσαντας Αυτόν εξ όλης καρδίας.

Εκτός της νόθου ταπεινώσεως - «τούτο δεν είναι δι' εμέ» -, εκτός της αδικαιολογήτου απογνώσεως, ήτις γεννάται εκ της ακηδίας και της ηδυπαθείας, φραγμός προς την θεωρίαν του Ακτίστου Φωτός αποβαίνει εισέτι και η τολμηρά έφεσις «όπως ίδωμεν τον Θεόν», και περιπτυχθώμεν Αυτόν δια της σκέψεως ημών, ως να ηθέλομεν να διεισδύσωμεν μετά δυνάμεως εις τα μυστήρια και εις τα έγκατα του Θείου Είναι και να δεσπόσωμεν Αυτού δια του νοός, ως να επρόκειτο περί αντικειμένου της γνώσεως ημών. Είναι δύσκολον να εύρωμεν λέξεις προς χαρακτηρισμόν της πνευματικής ουσίας αυτής της υπερηφάνου αξιώσεως του νοός ημών, αλλ' είναι σπουδαίον δι' ημάς να γνωρίσωμεν ότι εις παρομοίας περιπτώσεις συναντώμεν ουχί «φωτεινήν νεφέλην», αλλά γνόφον και σκότος, αποκρύπτοντα τον Θεόν.

Όταν προσηλούμεν τους οφθαλμούς του νοός ημών απ' ευθείας εις τον Ήλιον του Προαιωνίου Είναι, όπως ίδωμεν Αυτόν καθώς εστι, τότε οι οφθαλμοί ημών καταφλέγονται και αποτυφλούνται υπό του απροσίτου και εκτυφλωτικού Φωτός της Θεότητος, καθ' όν τρόπον αποτυφλούνται και καταφλέγονται οι φυσικοί ημών οφθαλμοί, όταν γυμνοί, υπό ουδενός προστατευόμενοι, στρέφονται κατ' ευθείαν προς τον ήλιον. ... «ιστάμενα κύκλω του Θρόνου του Υψίστου τα εξαπτέρυγα Σεραφείμ, δυσί πτέρυξι κατακαλύπτοντα τα πρόσωπα αυτών».

Και γνωριζόμενος και ορώμενος ο Θεός αναλλοιώτως διαμένει υπέρ πάσαν γνώσιν και όρασιν. Η απεριόριστος αύτη υπερβατικότης του Θεού εν τη «μυστική» γλώσση της θεολογίας καλείται «γνόφος». Η Καινή Διαθήκη ουδαμού χρησιμοποiei δια τον Θεόν την λέξιν «γνόφος». Λέγει εις ημάς ότι «Ο Θεός Φως εστι και σκοτία εν Αυτώ ουκ έστι ουδεμία». Περί της υπερβατικότητος Αυτού και συνεπώς της τελείας «αορασίας», της τελείας «αγνωσίας» Αυτού η Καινή Διαθήκη λέγει τα εξής: «Θεόν ουδεις εώρακε πώποτε» ... Ότε ανεφάνησαν οι φιλόσοφοι και οι αιρετικοί, οι υποστηρίζοντες την δυνατότητα πλήρους γνώσεως του Θεού, τότε οι Άγιοι Πατέρες, δια να εκριζώσουν την ασύνετον ταύτην ιδέαν επέστρεψαν εις Παλαιοδιαθηκικάς εικόνας και γλώσσαν:

Ούτω δια να πλήξουν ισχυρότερον την συνείδησιν των ασόφων σοφών, οι Πατέρες προσέφυγον εις την έννοιαν του «γνόφου», δια του οποίου ο Σοφός Νομοθέτης Μωϋσής συνεκράτει τον λαόν αυτού, εισέτι άπειρον της Θεογνωσίας, από της ασυνέτου εξάρσεως της ιδέας του «κατανοήσαι» τον Θεόν· και δια να μη παρεκκλίνουν από της Καινοδιαθηκικής Αποκαλύψεως, οι Πατέρες ωνόμασαν τον γνόφον τούτον «υπέρφωτον».

Η αληθής οδός προς θεωρίαν του Θείου Φωτός διέρχεται δια μέσου του έσω ανθρώπου. Όλη η σκέψις ημών, όλη η δύναμις της επιθυμίας ημών, οφείλουν να

κατευθύνονται μόνον προς το «τηρήσαι την εντολήν του Θεού άσπιλον και ανεπίληπτον» (Α΄ Τιμ. στ΄ 14}. Τότε το Θείον Φως, καθώς έδειξεν η πείρα των αιώνων, «πολυμερώς και πολυτρόπως» επισκέπτεται τον άνθρωπον. Και ουδείς δύναται να είπη ποτέ περί των ορίων της ευδοκίας του Θεού προς ημάς, διότι αύτη κείται εν αληθεία πέραν παντός ορίου. Οσονδήποτε και εάν τείνει ο άνθρωπος προς τον Θεόν, οσονδήποτε και εάν φλέγεται υπό της αγάπης προς Αυτόν, και πάλιν αι εκχύσεις του Φωτός θα παραμείνουν πέραν παντός ορίου και αριθμού, διότι δεν υπάρχει τέλος εις αυτάς, και όταν εισέτι το φως υπερβαίνη τας δυνάμεις της φύσεως ημών να υπομείνη την λάμψιν αυτού. Και ο μοναδικός δυνατός λόγος, η μοναδική επικύρωσις, ως προς πάντα ταύτα είναι ότι «ο Θεός Φως εστι, και σκοτία εν Αυτώ ουκ έστι ουδεμία», και ότι «Αυτός οικεί εν απροσίτω Φωτί» και εμφανίζεται πάντοτε εν τω φωτί και ως φως.

«Τι ποιήσω ίνα ζωήν αιώνιον κληρονομήσω»;

Και εδόθη εις εμέ η απάντησις:

Προσεύχου, ως ο Άγιος Γρηγόριος Παλαμάς, όστις επί έτη εβόα, «Κύριε, φώτισόν μου το σκότος», και εισηκούσθη.

Προσεύχου δια των λόγων της εκκλησιαστικής ωδής, «Λαμψάτω, ώ Φωτοδότα, και εμοί τω αμαρτωλώ το φως Σου το απρόσιτον», και ενδυναμού εν τη πίστει, ενθυμούμενος ότι η Εκκλησία δεν προσεύχεται περί αδυνάτων πραγμάτων.

Εν συνεχεία ο ανήρ εκείνος ως να απέκλειε την δυνατότητα ότι τοιαύτη προσευχή θα παραμείνη άνευ της άνωθεν απαντήσεως, κατέκλεισε τον λόγον αυτού ως εξής:

«Όταν γνωρίση η ψυχή σου τούτο το φως, τότε, όταν συμβή να στερήται τούτου, θα φλέγεται δι' αυτό και μιμούμενος τον Άγιον Συμεών τον Νέον Θεολόγον θα ζητήσῃ αυτό και θα κράζῃ προς αυτό:

Ελθέ, το φως το αληθινόν.

Ελθέ, η Ζωή η αιώνιος.

Ελθέ, των πεπτωκότων η έγερσις.

Ελθέ, των κειμένων η ανόρθωσις.

Ελθέ, των νεκρών η ανάστασις.

Ελθέ, Πανάγια Βασιλεύ.

Ελθέ, και σκήνωσον εν ημίν,
και μείνον αδιαστάτως εν ημίν,
και αδιαιρέτως Συ μόνος βασίλευε εν ημίν
εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν».

Πηγή: Αρχιμ. Σωφρονίου, Άσκησις και θεωρία, Έσσεξ Αγγλίας 1996, σ. 172-188.